

Nr 128.

Av herr **Andersson** i Ovanmyra m. fl., om iakttagande av större varsamhet vid centraliseringen av folkskoleväsendet, m. m.

Centraliseringen av vårt folkskoleväsende har under åtskilliga år fortgått i ett alltmer forcerat tempo, förestavat av flera skäl, som ansetts som oundgängligt pådrivande krafter därtill. Främst torde väl strävandet efter bättre skolformer med ty åtföljande effektivisering av undervisningen hava utgjort ett starkt motiv, därutöver har uppenbart det minskande barnantalet även blivit en verksam faktor i utvecklingen. Härtill kommer att en genom indragningen av en hel del skolor beräknad sänkning av driftskontot givetvis även utgjort ett tacknämligt skäl till nyordning på detta område.

Utän att här ingå på någon närmare skärskådan av den andliga eller materiella vinning, som samhället eller staten kan hava inhöstat genom dessa fortgående arrangemang, är det dock å andra sidan omöjligt att blunda för att många icke oväsentliga nackdelar blivit förknippade med den sakernas nya ordning, som följer i en långt driven centraliserings fotspår. Att landsbygdens folk, genom sloandet av de låt vara enkla men dock i folkets medvetande grundläggande och betydelsefulla kulturhårdar, som by- eller bygdeskolorna utgjort och som fostrat många generationer till goda och trogna medborgare, att detta för bygdernas folk otvivelaktigt inneburit en stor förlust må lämnas därhän — på kulturens offeraltare får skänkas mycket som är dyrt och kärt — men värre är att den nya skolordningen skapat så väsentligt ökade avstånd till skollokalerna, att de mången gång bereda föräldrar och hem de största svårigheter och avbräck och därjämte ofta äventyra barnens hälsa och välbefinnande efter det travande å långa vägar, ofta i sträng kyla, i ur och skur, som denna nyordning oundvikligen medför. Särskilt för de lägre klassernas mindre starka barn äro påfrestningarna härvidlag synnerligen starka och påfallande, och man har anledning mången gång att fråga sig, om samhället här verkligen gjort en reform för barnens egen skull eller om det är andra mera sekundära intressen, som varit drivfjädern härför.

Nu är det visserligen sant, att samhället genom anordnandet av skolskjutsar på avstånd överstigande i regel 5 kilometers väg sökt i någon mån neutralisera de olägenheter, som äro förknippade med de långa skol-

vägarna. Och därom är ju ej annat än gott att säga, så långt nu detta låter praktiskt ordna sig. Men känt är, att i många bygder avstånden till användbar bilväg kunna vara avsevärt långa, och när barnen omsider kämpat sig fram till den hållplats på stora vägen, där bil eller buss skall skaffa dem vidare, kan det ofta bli en lång väntan i vidriga väderleksförhållanden som gör hela tillvaron för dem under resten av dagen olustig och förstörd. För att ej nämna alla de risker till liv och hälsa, som dylika situationer utsätta de späda barnen för.

Det vore ej mer än rätt och billigt, att å dylika uppsamlingsplatser lämpliga skydd mot regn och kyla anordnades, där barnen någorlunda kunde känna sig tillfreds under väntan på vidare skjuts till skollokalen. Skolöverstyrelsen framhåller för egen del behovet av dylika skyddsåtgärder, men anser att *kommunerna* härvidlag böra vidtaga nödiga anstalter, då det för *statens* del skulle bli alltför betungande och äventyra skolskjutssystemets fulla utnyttjande av kostnadsskäl. Departementschefen ansluter sig till samma tankegång och anser att det visserligen är önskvärt, att åtgärder i nämnt syfte genom skoldistriktens försorg vidtagas, men att ett ingripande från statsmakternas sida i syfte att framtvinga sådana åtgärder icke för närvarande kan förordas.

Att staten emellertid, lika väl som i fråga om anslaget till skolskjutsar, även bisträckte med hjälp till anordnandet av dessa skydd vid barnens vänteplatser, vore väl inte mer än en fullt rimlig och konsekvent åtgärd. Den som drivit fram hela centraliseringssystemet bör även, synes det, vara beredd att åtaga sig alla dess långt gående konsekvenser. En försumelse i detta hänseende kan i väsentliga stycken vedervåga alla de fördelar, som den nya reformen varit avsedd att skapa och ge. Barnens fysiska omvårdnad bör väl om något vara första förutsättningen för möjligheten av ett vidare tillgodoseende av deras intellektuella och andliga spis.

Även om ett riksdagens beslut om statligt bidrag till dylika landsvägs-skydd åt skolbarnen vid vänteplatserna redan nu kunde varit av behovet påkallat, vilja vi dock av hänsyn till svårigheten att i detta stadium rucka på den uppgjorda finansplanen ej komma med något yrkande därom. Men vi vilja starkt understryka nödvändigheten av att Kungl. Maj:t i god tid till nästa riksdag tar denna fråga under allvarligt övervägande och kommer med förslag om åtgärder i detta syfte.

Kvar står dock under allt bland landsbygdens folk en stark önskan att den pågående centraliseringen av vårt folkskoleväsende härefter sker med större varsamhet och att fortsatt indragning av skolor endast sker, där omständigheterna så oundgängligen påkalla dylik åtgärd.

På grund av vad ovan anförts vilja vi hemställa, att riksdagen gör ett uttalande,

att beträffande den fortgående centraliseringen av vårt folkskoleväsende större varsamhet iakttages och att in-

dragning av skolor endast i uppenbart oundvikliga fall
sker, samt

att Kungl. Maj:t vidtager utredning angående statliga
skyddsåtgärder vid barnens skolvägar och till nästa riks-
dag framlägger förslag härom.

Stockholm den 23 januari 1942.

Jones Erik Andersson

i Ovanmyra.

Arvid Jonsson.

Sven Andersson,
Vigelsbo.

C. O. Carlsson
i Bakeröd.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

Axel Hansson
i Rubbestad.

K. A. Westman.

Sam. B. Norup.

Lars E. Andersson.

Per Persson,
Norrby.

Victor J. Mattsson.

Th. Gardell.

K. E. Hansson.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Osc. Werner.
